

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Сороколіт Наталія ¹, Москаленко Наталія ²

¹Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського

²Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI:10.32540/2071-1476-2024-1-094

Annotation

Introduction: The implementation of the «New Ukrainian School» educational reform encourages educators to adopt competent, integrated, active, and inclusive approaches in the educational process. In physical education, these approaches necessitate a shift from traditional subject-based teaching to competency-based teaching, leveraging the subject's potential to cultivate 11 key competencies.

The research objective is to summarize pedagogical situations, methodical approaches, and methods for cultivating cultural competence in students through physical education.

Material and research methods: Analysis and synthesis of literary sources, a survey of physical education teachers using questionnaires and methods of mathematical statistics. The survey involved 341 physical education teachers of varying ages, genders, teaching experiences, and qualification categories from seven regions of Ukraine.

Results. In our opinion, modern approaches to cultural competence formation in physical education should emphasize students expressing cultural potential through motor activity, enhancing movement culture, adhering to speech etiquette, and recognizing national self-expression and self-realization through physical activities. The survey reveals that 70.8% of teachers find it easy to develop cultural competence in physical education, while 24.8% face obstacles, 1.0% deem it impossible, and 3.4% are undecided. Some respondents struggle to simulate a physical education lesson using modern approaches for cultural competence formation, prompting the need for pedagogical situations and methodical techniques.

Conclusions. It has been determined that, in the development of cultural competence, key components include the incorporation of elements of national culture into physical education lessons, the promotion of mutual understanding among participants in the educational process, the study and integration of cultural aspects, the adaptation of physical exercises to cultural characteristics, and the fostering of individual self-expression, creativity, and innovation. Different levels of cultural competence formation through physical education were identified through a survey of physical education teachers: easy (70.8%), challenging (24.8%), impossible (1.0%), difficult to determine (3.4%). Pedagogical situations, methodical techniques, and approaches to the development of cultural competence through physical education are delineated.

Keywords: physical education, students, cultural key competence.

Анотація

Вступ. Впровадження освітньої реформи «Нова українська школа» спонукає педагогічних працівників застосовувати компетентнісний, інтегрований, діяльнісний, інклюзивний підходи в освітньому процесі. У

фізичному вихованні ці підходи вимагають від фахівців переорієнтування з традиційного предметного викладання на компетентнісний та використовувати потенціал предмета для формування 11 ключових компетентностей.

Мета дослідження – укласти педагогічні ситуації, методичні підходи та прийоми для формування в учнів ознак культурної компетентності засобами фізичного виховання.

Матеріал і методи дослідження: Аналіз та узагальнення літературних джерел, опитування учителів фізичної культури за допомогою анкетування та методи математичної статистики. В опитуванні взяли участь 341 учитель фізичної культури різного віку, статі, педагогічного стажу та кваліфікаційної категорії із семи областей України.

Результати. Вважаємо, що сучасні підходи до формування культурної компетентності в уроці фізичної культури мають опиратися на вміння школярів *виражати культурний потенціал через рухову діяльність; на удосконалення культури рухів; дотримання мовленнєвого етикету; усвідомлення можливостей національного самовираження та самореалізації через фізичну культуру та спорт.* В результаті опитування встановлено, що 70,8 % учителів вважають, що засобами фізичного виховання сформувані культурну компетентність легко; мають перепони та труднощі у формуванні – 24,8 %; неможливо – 1,0 % респондентів та 3,4 % не змогли визначитися із відповідями. Опитані респонденти не змогли змоделювати урок фізичної культури з використанням сучасних підходів у формуванні культурної компетентності, що стало передумовою для розроблення педагогічних ситуацій, методичних прийомів, за допомогою яких можна формувати ознаки культурної компетентності.

Висновки. Визначено, що у формуванні культурної компетентності визначальними компонентами є включення елементів національної культури в урок фізичної культури, сприяння взаєморозуміння між учасниками освітнього процесу, вивчення та інтеграція культурних аспектів, адаптація фізичних вправ до культурних особливостей і розвиток самовираження особистості, творчості та креативності. Встановлено різні ступені формування культурної компетентності засобами фізичного виховання за опитуванням учителів фізичної культури: легко – (70,8%), складно – (24,8%); неможливо – (1,0%), важко визначитися – 3,4%. Укладено педагогічні ситуації, методичні прийоми та підходи до формування культурної компетентності засобами фізичного виховання.

Ключові слова: фізична культура, школярі, культурна ключова компетентність.

Вступ. Впровадження освітньої реформи «Нова українська школа» (НУШ) у заклади загальної середньої освіти стимулює педагогічних працівників використовувати компетентнісний, інтегрований, діяльнісний, інклюзивний підходи в освітньому процесі. У фізичному вихованні ці підходи вимагають від фахівців переорієнтування з традиційного предметного викладання на компетентнісний, основна ідея якого полягає у формуванні динамічної комбінації знань, умінь і ставлень через використання навчального предмета чи інтегрованого курсу. Зазначені підходи можуть ставити перед учителями певні виклики, які вимагають детального дослідження та пристосування засобів фізичного виховання.

Мета дослідження – укласти педагогічні ситуації, методичні підходи та прийоми для формування в учнів ознак культурної

компетентності засобами фізичного виховання.

Гіпотеза дослідження. Припускаємо, що розроблення педагогічних ситуацій, методичних підходів і прийомів для формування культурної компетентності засобами варіативних модулів навчальної програми дасть можливість удосконалити урок фізичної культури з використанням компетентнісно орієнтованих завдань та інтегрованого підходу, сприятиме розвитку творчості та креативності в учнів.

Матеріал і методи дослідження. Аналіз та узагальнення літературних джерел, опитування учителів фізичної культури за допомогою анкетування та методи математичної статистики. Аналіз публікацій українських і закордонних вчених дав можливість з'ясувати ступінь дослідження 11 ключових компетентностей Нової української школи та підтвердив потребу у формуванні культурної

компетентності засобами фізичного виховання.

Учасники: в опитуванні взяли участь 341 учитель фізичної культури. З них: 227 чоловіків, що становить 66,2 % і 114 жінок, що становить 33,8 % із семи областей України, а саме: Львівської, Тернопільської, Хмельницької, Вінницької, Дніпропетровської, Івано-Франківської та Херсонської. Віковий розподіл респондентів від 20 до 70 років (табл. 1).

Респондентами були учителі фізичної культури усіх кваліфікаційних категорій від учителя-спеціаліста до спеціаліста вищої кваліфікаційної категорії, з них: з вищою кваліфікаційною категорією – 44,8 %; першою – 26,3 %; другою – 15,9 %; спеціаліст – 13,0 %.

Процедура (організація дослідження): анкетування проведено очно (Львівська, Тернопільська, Івано-Франківська області) та дистанційно з викорис-

Таблиця 1

Віковий розподіл учасників опитування (учителі фізичної культури n=341)

Область	Вік учителів фізичної культури, %				
	20-30 р.	31-40 р.	41-50 р.	51-60 р.	61-70 р.
Львівська	14,0	22,0	24,0	24,0	16,0
Тернопільська	9,3	29,6	33,3	13,0	14,8
Хмельницька	12,5	39,6	16,7	20,8	10,4
Вінницька	14,0	32,0	24,0	18,0	12,0
Дніпропетровська	8,3	33,3	16,7	30,6	11,1
Івано-Франківська	13,2	34,0	28,3	17,0	7,5
Херсонська	16,0	38,0	30,0	6,0	10,0

танням Google-forms (Вінницька, Дніпропетровська, Хмельницька та Херсонська області) під час курсів підвищення кваліфікації в системі післядипломної педагогічної освіти.

Статистичний аналіз: Для інтерпретації даних опитування використано шкалу, яка містила чотири рівні: низький, нижчий за середній, вищий за середній і високий. Низький рівень передбачав можливість формування культурної компетентності в однієї четвертої респондентів – від 0 % до 25 %, нижчий за середній – 26 %-50 %, вищий за середній 51 %-75 %, високий 76-100 % опитаних учителів фізичної культури. Окрім цього, застосовано χ^2 -квадрат Пірсона для виявлення вірогідності розбіжностей думок респондентів від середньостатистичного показника даних областей. За $p < 0,05$ різниця у відповідях респондентів – статистично істотна. Здійснили порівняльний аналіз розбіжностей відповідей респондентів кожної області з показниками відповідей респондентів Львівської області, порівнюючи частки двох пропорцій у програмі Statistica – 2010. За $p < 0,05$ різниця у відповідях респондентів – статистично істотна.

Результати дослідження. Формування культурної компетентності за допомогою засобів фізичного виховання може бути досягнуто шляхом:

1. Включення елементів національної культури: впровадження традиційних елементів та національних звичаїв у фізичні

вправи та ігри, що дозволить учням розуміти та поважати власну культуру.

2. Сприяння взаєморозуміння між учасниками освітнього процесу: розроблення практико-орієнтованих завдань під час уроку, які вимагають співпраці та взаємодії між учнями різних культур та сприяють розвитку толерантності та взаєморозумінню.

3. Вивчення та інтеграція культурних аспектів: включення у програму з фізичної культури вивчення інших культур, їхніх традицій, танців, спортивних ігор. Що дозволяє учням розширити знання та культурних кругозір.

4. Адаптація фізичних вправ до культурних особливостей: застосування фізичних вправ, які враховують специфіку та традиції конкретної культури, сприяють кращому розумінню та прийняттю різних культурних аспектів.

5. Розвиток самовираження, творчості та креативності: сприяння самовираженню через різноманітні види фізичної активності, які дозволяють учням виражати власну культурну ідентичність і розвивати творчість під час виконання фізичних вправ та креативність.

Результати опитування учителів фізичної культури засвідчили, що рівень формування культурної компетентності під час уроків фізичної культури є вищим за середній. Про легкість у запровадженні ознак культурної компетентності у фізичне виховання школярів стверджують 70,8 % учителів фізичної культури. При цьому статистично істотно відрізняється

від середнього показника відсоток відповідей респондентів Івано-Франківської області – 88,7 % ($p=0,006$). У відповідях респондентів інших областей істотної різниці не виявлено. Високий відсоток виявлено у респондентів Херсонської області – 76,0 %. Вищий за середній – у Хмельницькій області – 70,8 %. В інших областях – нижчий за середній показник: Львівська та Вінницька – по 70,0 %; Тернопільська – 64,8 %; Дніпропетровська – 55,6 %.

Окрім цього, статистично істотно відрізняється думка респондентів Львівської та Івано-Франківської областей ($p=0,02$).

Відчувають перепони та складність у формуванні культурної компетентності 24,8 %. Найвищий відсоток виявлено у представників Тернопільської області – 31,5 %; а найнижчий – в Івано-Франківській – 9,4 %. У Хмельницькій – 29,2 % учителів; Вінницькій та Львівській по 28,0 %; Дніпропетровській – 27,8 %; Херсонській – 20,0 % респондентів вважають, що це зробити складно.

Установлено статистично істотну різницю від середнього показника у відповідях респондентів Івано-Франківської області ($p=0,01$), а також у відповідях респондентів Львівської та Івано-Франківської областей ($p=0,02$).

Ми виявили 1,0 % респондентів, які вважають, що формувати культурну компетентність засобами фізичного виховання неможливо. Статистично істотної різниці у відповідях респондентів не

встановлено. Так вважають представники трьох областей: Дніпропетровської (2,8 %); Львівської та Вінницької – по 2,0 % (табл. 1). При цьому, 3,4 % респондентів не надали відповіді.

До основних методичних прийомів, які формують культурну компетентність під час уроку фізичної культури, належать методичні прийоми, які пов'язані зі здатністю учнів виражати власний культурний потенціал, вчать учнів дотримуватися мовленнєвого етикету під час фізкультурної діяльності, формують національну фізичну культуру та культуру рухів, а також спонукають дотримуватися етичної поведінки під час змагань.

У формуванні власного культурного потенціалу радимо учителям фізичної культури акцентувати увагу на формуванні вміння слідувати за технікою виконання вправ, за поставою; дотриманні культури рухів; збереження національних традицій; проведенням інтегрованих уроків з фізичної культури та мистецтва, коли можна поєднати виконання естафет із елементами малювання (наприкладі малюнка козака, української символіки тощо).

Вважаємо, що важливим засобом формування культурної компетентності є народні рухливі ігри, в яких наявні елементи українських традицій, що сприяє формуванню національної культури і знань про звичаї і традиції українського народу. Як приклад,

радимо проводити в закладах освіти спортивні змагання на зразок спортивно-патріотичної гри «Сокіл (Джура)», «Козацькі забави», «Нащадки козацької слави». Окрім цього, вважаємо, що важливим методичним підходом є запровадження на уроці ігор з елементами українського фольклору; проведення ігор з елементами варіативного модуля «Хортинг».

Для реалізації виховних завдань на уроці рекомендуємо учителям наводити приклади традицій інших національностей та формувати толерантне ставлення учнів до національних видів спорту інших народів; давати знання про організацію дозвілля людей різних культур.

Вважаємо, що ефективним методичним підходом для формування культурної компетентності в школі є проведення спортивних свят у позанавчальний час, які приурочені до національних і релігійних свят. При цьому доречно, на нашу думку, під час проведення уроку фізичної культури використовувати музичний супровід, особливо під час розминки у підготовчій частині. Відомо, що такий підхід дозволяє не лише формувати дану компетентність, а й виховувати в учнів почуття ритму і темпу.

Під час проведення спортивно-масових заходів, спортивних свят і змагань радимо проводити показові виступи кращих спортсменів школи з різних видів спорту.

Важливим чинником у формуванні культурної компетентності є виховання культури поведінки між учнями, етичне спілкування та повага один до одного. Тому рекомендуємо учителям фізичної культури застосовувати педагогічні ситуації, які дають можливість укладати правила поведінки під час уроку самими учнями. Наприклад, перед проведенням естафети на фліпчарті учні самостійно пропонують, затверджують і записують правила техніки безпеки та поведінки під час роботи. Якщо вони самі встановлюють правила, то розуміють, що повинні їх дотримуватися. Такий методичний прийом виробляє в учнів культуру поведінки і повагу один до одного.

Під час проведення Олімпійського тижня та Олімпійського уроку рекомендуємо учителям фізичної культури спільно з учителями трудового навчання та учнями виготовляти олімпійську символіку, а з учителями освітньої галузі «Мистецтво» проводити конкурси малюнків на спортивну тематику. Це, на нашу думку, спонукає учнів проявляти мистецькі здібності, оскільки дає можливість учням розкривати свої таланти та креативність у виготовленні олімпійського стягу, олімпійського факелу, що, в свою чергу, впливає на розвиток культурної компетентності.

При формуванні даної компетентності важливо навчати учнів дбати про власний загальний рівень культури, зовнішній

Таблиця 1

Ступінь формування культурної компетентності засобами фізичного виховання

Область	Легко,%	p	Складно,%	p	Неможливо, %	p
Львівська	70,0	0,91	28,0	0,63	2,0	0,53
Тернопільська	64,8	0,37	31,5	0,3	0,0	0,46
Хмельницька	70,8	1	29,2	0,51	0,0	0,49
Вінницька	70,0	0,91	28,0	0,63	2,0	0,53
Дніпропетровська	55,6	0,06	27,8	0,69	2,8	0,34
Івано-Франківська	88,7*	0,006	9,4*	0,01	0,0	0,46
Херсонська	76,0	0,45	20,0	0,46	0,0	0,48
% середнього показника	70,8		24,8		1,0	

Примітка: * – статистично істотна різниця у відповідях респондентів від середнього показника ($p < 0,05$).

вигляд, прояв власних емоцій та позитивно ставитися до інших людей. Тому варто під час проведення уроків акцентувати увагу на дотриманні мовленнєвого етикету та адекватної поведінки у спілкуванні з однокласниками під час фізкультурно-спортивної діяльності.

Дискусія. Аналіз та узагальнення наукових розвідок українських вчених засвідчили значний інтерес до формування ключових компетентностей в освітньому процесі. Такі вчені, як О. Аксьонова та Л. Кириленко [1], Н. Гой [3] досліджували особливості та проблеми формування ключових компетентностей в початкових класах, Л. Рясна, Н. Смолянчук [7] здійснили підбір засобів для формування ключової компетентності молодших школярів; І. Варнавська, О. Черемісін [2] визначили структурну характеристику культурної компетентності; І. Курліщук, Г. Білоконь [4] довели, що формування культурної компетентності – вимога сьогодення; Т. Яценко [9] та Н. Матвєєва [5] акцентували увагу на тому, що в умовах Нової української школи для формування культурної компетентності учнів необхідно й розробляти засоби для формування культурної компетентності учителів. Попередні наші дослідження Н. Москаленко, Н. Соро-

коліт, І. Турчик [6, 8] дали змогу окреслити компетентнісний потенціал предмета «Фізична культура» для формування усіх ключових компетентностей Нової української школи, в тому числі, і культурної.

Крім цього, питання формування культурної компетентності широко представлені в роботах закордонних вчених: E. Arredondo [10], A. Garneau, J. Pepin [11], L. Harrison, R. Carson, J. Burden [12], M. Hayward Lorna [13], M. Johnson Yvonne [14], F. Puente-Maxera, A. Méndez-Giménez, D. Martínez de Ojeda [15].

Запропоновані нами педагогічні ситуації, методичні прийоми та підходи формування культурної компетентності спрямовані на поліпшення здатності учнів виражати власний культурний потенціал через культуру рухів, дотримання мовленнєвого етикету під час фізкультурної діяльності, формування національної фізичної культури та культури рухів, а також спонукатимуть дотримуватися етичної поведінки під час проведення змагань.

Висновки. В результаті проведеного дослідження визначено, що:

1. У формуванні культурної компетентності визначальними компонентами є включення елементів національної культури в

урок фізичної культури, сприяння взаєморозуміння між учасниками освітнього процесу, вивчення та інтеграція культурних аспектів, адаптація фізичних вправ до культурних особливостей та розвиток самовираження особистості, творчості та креативності.

2. Встановлено різні ступені формування культурної компетентності засобами фізичного виховання за опитуванням учителів фізичної культури: легко (70,8%), складно – (24,8%), неможливо – (1,0%), важко визначитися – 3,4%.

3. Укладено педагогічні ситуації, методичні прийоми та підходи до формування культурної компетентності засобами фізичного виховання, які спрямовані на поліпшення здатності учнів виражати власний культурний потенціал через культуру рухів, дотримання мовленнєвого етикету під час фізкультурної діяльності, формування національної фізичної культури та культури рухів, а також спонукатимуть дотримуватися етичної поведінки під час проведення змагань.

Перспективним напрямком подальших досліджень буде виявлення інтересу школярів до фізичного виховання в умовах компетентнісного навчання.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Аксьонова О.П., Кириленко Л.В. Школа компетентностей на уроках з фізичної культури в початкових класах. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наук. праць*. Київ: Вид-во МПУ ім. М.П. Драгоманова, 2018. № 3К(97). С. 25-32.
2. Варнавська І.В., Черемісін О.В. Структурна характеристика культурної компетентності. *Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 2021. № 1(48). С. 64-68. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.48.64-68
3. Гой Н. Особливості формування культурної компетентності в учнів початкових класів. *Україно*

References

1. Aksyonova O.P., Kyrylenko L.V. School of competences in physical education lessons in elementary grades. *Scientific journal of the National ped. University named after MP. Drahomanova. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport): coll. of science works* Kyiv: Department of the MPU named after M.P. Drahomanova, 2018. No. 3K(97). P. 25-32. (in Ukrainian)
2. Varnavska I.V., Cheremisin O.V. Structural characteristics of cultural competence. *Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Series: «Pedagogy. Social work»*, 2021. No. 1(48). P. 64-68. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.48.64-68. (in Ukrainian)

- моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки: зб. тез III Міжнародної онлайн-конференції, 19 травня 2022 р. / за заг. ред. Н. Богданець-Білокаленко (електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2022. С. 147-149.
4. Курліщук І.І., Білоконь Г.О. Формування культурної компетентності особистості як завдання XXI століття. *Перспективи розвитку наукових досліджень у контексті глобалізаційних змін: освіта, політика, економіка, міжкультурна комунікація: Мат. V міжнар. наук.-практ. конф., м. Северодонецьк, 8 червня 2021 р. / заг. ред. О. Б. Целищев. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. С. 179-182.*
  5. Курліщук І.І., Алексєєва О.Р. Формування культурної компетентності здобувачів середньої освіти у процесі фізичного виховання. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2022. № 3 (351). С. 127-135. DOI: 10.12958/2227-2844-2022-3(351)-127-135*
  6. Матвєєва Н. Формування культурної компетентності учителя НУШ. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки: зб. тез III Міжнародної онлайн-конференції, 19 травня 2022 р. / за заг. ред. Н. Богданець-Білокаленко (електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2022. С. 186-190.*
  7. Москаленко Н.В., Сороколїт Н.С., Турчик І.Х. Ключові компетентності у фізичному вихованні школярів в рамках реформи «Нова українська школа». *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наук. пр. Київ. 2019. № 5(113)19. С. 223-228.*
  8. Рясна Л.В., Смолянук Н.М. Засоби формування культурної компетентності учнів початкової школи. *Нова українська школа: стратегія розвитку особистості: зб. тез доп. II Всеукр. студ. наук.-практ. конф., Мукачєво, 15 лют. 2021 р. / Мукачєв. держ. ун-т ; [за ред. Г. В. Товканець]. Мукачєво, 2021. С. 120-121.*
  9. Сороколїт Н.С. Теоретико-методологічні підходи до трансформації фізичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти: дис. ... д. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львів, 2023. 554 с.
  10. Яценко Т.О. Формування культурної компетентності учнів у реаліях Нової української школи. Режим доступу: <http://surl.li/pypgj>.
  11. Arredondo E. Cultural Competence. *Encyclopedia of Behavioral Medicine, 2020. P. 582-584. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-39903-0_172*
  12. Garneau AB, Pepin J. Cultural Competence: A Constructivist Definition. *Journal of Transcultural*
  3. Goy N. Peculiarities of the formation of cultural competence in primary school students. Ukraine is my embroidery: ethnocultural and educational potential of Ukrainian embroidery: *coll. theses III of the International Online Conference, May 19, 2022 / for general ed. N. Bohdanets-Biloskalenko (electronic edition). Kyiv: Pedagogical thought, 2022. P. 147-149. (in Ukrainian)*
  4. Kurlishchuk I.I., Bilokon G.O. Formation of cultural competence of the individual as a task of the 21st century. *Prospects for the development of scientific research in the context of globalization changes: education, politics, economy, intercultural communication: Mat. V International science and practice conference, Severodonetsk, June 8, 2021 / general ed. O. B. Tselishchev. Severodonetsk: department of SNU named after V. Dalya, 2021. P. 179-182. (in Ukrainian)*
  5. Kurlishchuk I.I., Alekseeva O.R. Formation of cultural competence of students of secondary education in the process of physical education. *Taras Shevchenko LNU Bulletin, 2022. No. 3 (351). P. 127-135. DOI: 10.12958/2227-2844-2022-3(351)-127-135.*
  6. Matveeva N. Formation of cultural competence of the teacher of the National Academy of Sciences. *Ukraine is my embroidery: ethnocultural and educational potential of Ukrainian embroidery: coll. theses III of the International Online Conference, May 19, 2022 / for general ed. N. Bohdanets-Biloskalenko (electronic edition). Kyiv: Pedagogical Dumka, 2022. P. 186-190. (in Ukrainian)*
  7. Moskalenko N.V., Sorokolit N.S., Turchik I.H. Key competences in the physical education of schoolchildren within the framework of the «New Ukrainian School» reform. *Scientific journal of the NPU named after M. P. Drahomanov. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport): coll. of science Kyiv Ave. 2019. No. 5(113)19. С. 223-228. (in Ukrainian)*
  8. Ryasna L.V., Smolyanyuk N.M. Means of formation of cultural competence of primary school students. *The new Ukrainian school: the strategy of personality development: coll. theses add. II All-Ukrainian study science and practice conference, Mukachevo, February 15. 2021 / Mukachev. State University; [edited by H. V. Tovkanets]. Mukachevo, 2021. P. 120-121. (in Ukrainian)*
  9. Sorokolit N.S. Theoretical and methodological approaches to the transformation of physical education of students of general secondary education institutions: diss. ... Doctor of Sciences in Physics education and sports: 24.00.02. Lviv, 2023. 554 p. (in Ukrainian)
  10. Yatsenko T.O. Formation of students' cultural competence in the realities of the New Ukrainian School. Access mode: <http://surl.li/pypgj>. (in Ukrainian)

- Nursing*, 2015. № 26(1). P. 9-15. DOI: 10.1177/1043659614541294
13. Harrison L., Carson R. L., Burden, J. Physical Education Teachers' Cultural Competency. *Journal of Teaching in Physical Education*, 2010. № 29(2). P. 184-198. Retrieved Jan 30, 2024, from <https://doi.org/10.1123/jtpe.29.2.184>
14. Hayward Lorna M. Integrating Cultural Competence and Core Values: An International Service-Learning Model. *Journal of Physical Therapy Education*, 2012. 26(1). P. 78-89.
15. Johnson Yvonne M. Fundamental Contradictions in Cultural Competence. *Social Work*, 2009, Vol. 54(3). P. 220–231. DOI: <https://doi.org/10.1093/sw/54.3.220>
16. Puente-Maxera F., Méndez-Giménez A., Martínez de Ojeda D. Games from around the world: Promoting intercultural competence through sport education in secondary school students. *International Journal of Intercultural Relations*, 2020. Vol. 75. P. 23-33. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2020.01.001>
11. Arredondo E. Cultural Competence. *Encyclopedia of Behavioral Medicine*, 2020. P. 582-584. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-39903-0_172
12. Garneau AB, Pepin J. Cultural Competence: A Constructivist Definition. *Journal of Transcultural Nursing*, 2015. № 26(1). P. 9-15. DOI: 10.1177/1043659614541294
13. Harrison L., Carson R. L., Burden, J. Physical Education Teachers' Cultural Competency. *Journal of Teaching in Physical Education*, 2010. № 29(2). P. 184-198. Retrieved Jan 30, 2024, from <https://doi.org/10.1123/jtpe.29.2.184>
14. Hayward Lorna M. Integrating Cultural Competence and Core Values: An International Service-Learning Model. *Journal of Physical Therapy Education*, 2012. 26(1). P. 78-89.
15. Johnson Yvonne M. Fundamental Contradictions in Cultural Competence. *Social Work*, 2009, Vol. 54(3). P. 220–231. DOI: <https://doi.org/10.1093/sw/54.3.220>
16. Puente-Maxera F., Méndez-Giménez A., Martínez de Ojeda D. Games from around the world: Promoting intercultural competence through sport education in secondary school students. *International Journal of Intercultural Relations*, 2020. Vol. 75. P. 23-33. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2020.01.001>

Сороколiт Наталiя

Львiвський державний унiверситет фiзичної культури
iменi Iвана Бoберського
м. Львiв, вул. Костюшка, 11, 79000, Україна
e-mail: sorokolit21@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4958-9552>

Москаленко Наталiя

Приднiпровська державна академiя фiзичної культури i спорту
м. Днiпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: moskalenkonatali2016@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9162-5206>